

Валентина Фоміних,
завідувачка відділу
Оксана Таланчук,
завідувачка сектора
Ольга Сидоренко,
провідна бібліотекарка
відділу комплектування та наукової обробки інформації
Наукової бібліотеки Хмельницького
національного університету

Книжкова колекція як цінна частина ресурсної та історичної бази університетської бібліотеки (на прикладі роботи з колекцією проф. М.П. Войнаренка)

***Анотація.** У статті висвітлено процес формування фонду приватної книжкової колекції науковця Хмельницького національного університету, професора М.П. Войнаренка. Наведено основні факти з біографії вченого, проаналізовано подаровані видання, заплановано подальші кроки зі створення колекцій науковців університету у книгозбірні ХНУ.*

***Ключові слова:** книжкова колекція, професор М.П. Войнаренко, дарче видання, університетська бібліотека, електронна бібліотека, електронна колекція.*

Напередодні 60-літнього ювілею університету і книгозбірні універсальний фонд нараховує понад півмільйона документів навчальної, наукової та довідкової літератури. Найціннішою частиною його є твори викладачів університету, які виокремлені в краєзнавчий фонд і нараховують близько 35000 примірників, а також частково відображені в ЕБ та інституційному репозитарії. Бібліотека від самого початку своєї діяльності займається збором інформації щодо наукового доробку університету та викладачів. Ця інформація наразі відображається у низці бібліографічних та краєзнавчих покажчиків, зокрема й у корпоративних базах даних : «Науковці Хмельниччини» та «Доктори наук, професори ХНУ», «Праці науковців ХНУ», «Наукові видання ХНУ» та інших.

Підтримуючи намагання бібліотеки зібрати якнайповнішу інформацію з історії університету та його здобутків, викладачі беруть активну участь у безстроковій акції «Подаруй бібліотеці книгу», передаючи видання із власних колекцій. За останні 10 років бібліотека отримала понад 9 тисяч примірників дарчих видань, зокрема й від працівників університету.

Зважаючи на молодий вік бібліотеки, до недавнього часу в її фонді були відсутні індивідуальні колекції викладачів вишу, і от в 2021 році книгозбірня отримала зібрання документів з приватної колекції професора М.П. Войнаренка, досвід роботи з якою представлено в цій статті.

Теоретичним та практичним аспектам роботи з приватними книжковими колекціями присвячені праці науковців : О. Наумової, Т. Сидорчук, Т. Ярошенко та інших [3, 4, 5].

До прикладу, О. Наумова зазначає, що першу колекцію розглядали як пам'ятку культури та своєрідний історичний архів доби, в яку вчений працював, і яка розповідає нам про коло його наукових зацікавлень та наукових зв'язків [3, с.129].

Колекцію у кількості 500 примірників книгозбірні передала дружина науковця Галина Григорівна Войнаренко. Варто зазначити, що Михайло Петрович був давнім другом бібліотеки, часто брав участь у масових заходах, адже і сам був не лише науковцем, але й автором поетичних збірок та редактором університетського альманаху «Думки творчий

злет», випуски якого також презентувалися в бібліотеці. Тому отримання такої колекції у бібліотеці сприйняли дійсно як пам'ятку про вченого, керівника, ініціативну та творчу особистість – людину, яка багато зробила як для розвитку університету, так і бібліотеки.

Народився Михайло Петрович 22 липня 1950 р. у с. Струга Новоушицького району Хмельницької області. У 1976 р. з відзнакою закінчив Хмельницький технологічний інститут побутового обслуговування. У 1983 р. захистив кандидатську дисертацію, а у 1995 р. – докторську дисертацію в галузі економіки. З 1975 р. Михайло Войнаренко працював у Хмельницькому національному університеті на різних посадах: від асистента викладача до першого проректора. За багаторічну наукову діяльність він здобув звання професора, став членом кількох академій, зокрема першим на Поділлі членом-кореспондентом Національної академії наук України в галузі економічних наук. В університеті він створив не просто наукову школу з проблем реформування економіки України через застосування кластерних технологій, яка стала першою в Україні з цих напрямів досліджень, але й активно розвивав її, публікуючи наукові статті, монографії як в Україні, так і за її межами. Його монографія «Кластери в інституційній економіці», видана у 2011 році, на Всеукраїнському конкурсі наукових монографій з економічної теорії, який проводився Всеукраїнською асоціацією політичної економії спільно з НАН України отримала Першу премію [2, с. 10].

Результатом наукової діяльності М.П. Войнаренка стали 450 праць, з них 34 наукових монографії, 12 підручників і навчальних посібників, крім того 6 книг і 17 статей опубліковано за кордоном. Під його керівництвом виконано 40 держбюджетних та госпрозрахункових наукових тем, захищено 40 кандидатських і 7 докторських дисертацій. Мабуть, немає такого напрямку в освітній та науковій діяльності, де не відзначився Михайло Петрович. Це і редакторство в наукових виданнях, і головування у спецрадах із захисту дисертацій та у Спільці економістів Хмельницької області, керівництво Секцією розвитку конкурентоспроможності економіки України на основі кластерних моделей об'єднання підприємницьких структур Спільки економістів України, членство у різноманітних експертних групах та комісіях при МОН України і багато-багато іншої роботи на громадських засадах. Варто зазначити і участь науковця у міжнародних проєктах Програми ТАСІS, зокрема Українсько-Британської програми, Програми НАТО «Партнерство заради миру» з перепідготовки та працевлаштування офіцерів запасу, завдяки чому університет отримав більше 1 млн. дол. США безповоротної фінансової допомоги [2, с.13].

Докладна інформація про наукові здобутки, звання, відзнаки М.П. Войнаренка розміщена у Вікіпедії (https://uk.wikipedia.org/wiki/Войнаренко_Михайло_Петрович), на Інформаційному порталі НБУВ «Наука України: доступ до знань: Науковці України» (<http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0136949>), енциклопедичних виданнях, у краєзнавчих БД «Науковці Хмельниччини» (http://library.khmnu.edu.ua/?page_id=5928) та «Доктори наук, професори ХНУ» (http://lib.khmnu.edu.ua/inf_res/avtory_HNU/Voynarenko.htm), ювілейних університетських виданнях (http://library.khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/voinar_pokaj.pdf) [1, с.17-18.].

Отже, особиста колекція цієї непересічної людини поповнила фонд бібліотеки університету. Книги з колекції вченого умовно можна розподілити на такі категорії:

- власні видання науковця (наукові монографії, підручники і навчальні посібники, поетичні твори);
- матеріали наукових конференцій;
- видання науковців України (деякі з них із дарчими написами Михайлу Войнаренку);
- докторські дисертації;
- поетичні та художні збірки авторів Хмельниччини.

У колекції представлені книги українською (97,3%) та польською (2,7%) мовами. Що стосується поетичних та художніх збірок, то більшу частину цих видань складають твори письменників-земляків.

Згідно з рішенням методичної ради Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету було затверджено проєкт Інструкції (Положення) про роботу з авторськими колекціями у фонді НБ ХНУ, де було висвітлено послідовність роботи з бібліотекою вченого і, найголовніше, вирішено, що для збереження неподільності колекції, що полегшить доступ до неї та роботу з висвітлення її документів, зберігатиметься вона в одному місці – у відділі збереження фондів [4]. Обов'язковим є Паспорт колекції, у якому зазначено біографічні відомості про власника, його творчий та життєвий шлях, статистичні дані. Крім того, зважаючи на відсутність власницьких знаків Михайла Петровича (написів, печаток, екслібрисів) на книгах колекції, було прийнято рішення замовити штамп «Колекція професора ХНУ Михайла Войнаренка».

Ярошенко Т. О. наголошує, що співпраця, взаємна інформованість, корпоративність – це найбільш плідний шлях створення інформаційних ресурсів про особисті книжкові колекції в Україні [5, с.25].

Попереду у працівників книгозбірні цікава робота з дослідження документів колекції, відображення відомостей про книги із колекції в довідкових та повнотекстових БД книгозбірні, що відкриє необмежений доступ до її змісту та окремих видань через Інтернет із будь-якого куточка світу і залишиться пам'яткою про діяльність доктора економічних наук, професора Михайла Петровича Войнаренка як визначної постаті в історії Хмельницького національного університету.

Список використаних джерел

1. Айвазян О.Б. Навчати, творити, віддавати людям: До ювілею доктора економічних наук, професора М.П. Войнаренка / О.Б. Айвазян // Хмельницькі краєзнавчі студії [Текст] : науково-краєзнавчий збірник. Вип. 28 / редкол. Л.В. Баженов (голова) [та ін.]. - Хмельницький : Стрихар А.М., 2020. - 234 с. (С. 17-22).
2. Григоренко О.П. Михайло Войнаренко – перший член-кореспондент національної академії наук України на Поділлі / О.П. Григоренко // Хмельницькі краєзнавчі студії [Текст] : науково-краєзнавчий збірник. Вип. 28 / редкол. Л.В. Баженов (голова) [та ін.]. - Хмельницький : Стрихар А.М., 2020. - 234 с. (С. 4-17).
3. Наумова О. Особиста книжкова колекція Богдана Винара у фондах наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка / О. Наумова // Вісник Львівського університету. Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології.- 2011.- Вип. 6. - С. 116–130.
4. Сидорчук Т. Особливості систематизації та опрацювання архівних колекцій універсальних учених (на прикладі роботи з особовим архівом Омеляна Пріцака) / Т. Сидорчук // Студії з архівної справи та документознавства. - 2011. - Т. 19, кн. 1. - С. 100-112. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sasd_2011_19_1_12.
5. Ярошенко Т. О. Колекції діячів української діаспори у фондах Наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія» / Т. Ярошенко // Особисті книжкові колекції та особові фонди діячів української діаспори в бібліотеках та архівах України: зб. матеріалів конф. / [уклад.: Н. Казакова, О. Мастіпан]; НаУКМА, Нац. парлам. б-ка України. - К.: [б. в.], 2004. - С. 14-25.